

GELECEĞİN AVRUPASINI TÜRKİYE’NİN ÜYELİĞİ ŞEKİLLENDİRECEK

Tartışma Notları

Mesut YILMAZ

**19 Nisan 2003
Bavyera Katolik Akademisi - Almanya**

GELECEĞİN AVRUPASINI TÜRKİYE'NİN ÜYELİĞİ ŞEKİLLENDİRECEK

GİRİŞ:

Bugün burada Türkiye'nin AB'ne kazandıracığı şeyleri anlatmak benim için elmanın ikinci yarısını tamamlamak anlamına geliyor. Bir nevi Ankara'da başladığım bir işi tamamlamak. Bugün Avrupada "AB üyesi Türkiye'nin birlik için risk mi yoksa şans mı" tartışıyoruz. AB ülkelerinde geniş yankı bulmasa da 3 yıldır biz de Türkiye'de "AB üyeliği Türkiye için risk mi yoksa şans mı" diye tartışıyoruz. AB üyeliğinin bazı riskler taşımakla birlikte Türkiye için şans olduğu konusunda Türkiye kamuoyunda bir kanaat uyanmıştır. Ancak buna rağmen, bu tartışma hala bitmiş değil. Diyebilirim ki, Ankara'da 1999 yılı sonundan itibaren zamanımın çoğu Türk kamuoyuna karşı AB'nin Türkiye'nin geleceği için neden önemli olduğunu anlatmakla geçti. Şimdi de Avrupa kamuoyuna Türkiye'nin üyeliğinin AB'nin geleceği için neden önemli olduğunu anlatıyorum. Böylece elmanın diğer yarısı da tamamlanmış olacak.

Hemen başlangıçta konuşmamın metoduna ilişkin bilgi vermek istiyorum. Öncelikle bugün tartıştığımız konuya açıklık getirmesi bakımından Türkiyede hala devam eden "AB Türkiye için şans mı risk mi" tartışmasından bahsetmek istiyorum. Ardından AB çevrelerinde başlayan Türkiye ile ilgili tartışmalara genel olarak değinmek istiyorum. Konuşmamın son bölümünde AB üyesi Türkiye'nin AB'ne sunduğu dikkate değer fırsatlara değineceğim. Tartışma bölümünde ise Türkiye'nin AB'ne hangi alanda ne imkanlar sağlayacağına ayrıntılı olarak gireceğim ve karşı argümanların zayıf, eksik, abartılı ve hatalı yönlerine işaret edeceğim.

Hemen belirtmem gerekir... 1997 yılında Türkiye'yi genişleme sürecinin dışına iten Lüksemburg Zirvesinden sonra yaptığım son derece yerinde olan ve 1999 Helsinki zirvesi kararıyla haklılığımın ortaya çıktığı açıklamalar üzerine Die Tageszeitung Gazetesinde benim için "Kendisini kötü göstermek için elinden gelen her şeyi yapan siyasetçi" tanımlaması yapılmıştı. Bugünde yeri gelince kötü adamı oynamak pahasına doğruları ve gerçekleri söyleyeceğimin bilinmesini isterim.

TÜRKİYEDEKİ TARTIŞMA

AB ülkeleri kamuoyları zannetmesinler ki bütün Türkiye AB gireceğiz diye zil takıp oynamıyor. Aksine hala alttan alta devam eden belirgin bir direniş sözkonusu.

Kırk yıllık AB'ne üyelik serüvenimize rağmen genişleme sürecine dahil edildiğimiz Helsinki zirvesine kadar Türkiye'de AB'ne üyeliği savunanların sayısı tahmin edilenden daha azdı. Gerçi bazı AB üyesi ülkelerin basın yayın organlarında öne sürüldüğü gibi Türkiye'nin AB'ne üye olmasını isteyenler dar bir Kemalist-Batıcı kadrodan ibaret değildi. Ama yine de bugüne göre oldukça azdı.

Sol partiler “Avrupa Birliği bizi sömürecek” düşüncesinden yola çıkmışlardı. Türk solunun sloganı “Onlar (yani Avrupa) ortak biz Pazar”dı. , Buna mukabil aşırı sağ partiler de Avrupa Birliği’nin bir Hıristiyan Birliği olduğunu, Türkiye’nin Hıristiyan Birliği’nde yeri olmadığını savunuyorlardı. Onlara göre AB bir “Haçlılar kulübü” idi. Ki hala aynı düşüncedeler.

Böyle bir siyasi yapıda AB üyeliğini savunmak kolay değildi. Sırf Türkiye’nin AB’ne üyeliğini savunduğumuz için ülkeyi haçlılara satmakla başlayan suçlamaların devleti yıkmaya çalışmaya kadar uzandığını ilgilenenleriniz biliyor. Ama sonuçta sizlerinde bildiği gibi bütün bu tartışmalardan sonra Türk halkının % 70’i bugün AB üyeliğini istiyor ve savunuyor. Bu mücadele sırasında zannedildiği gibi en şiddetli karşıtlarımız İslamcı veya bu ekolden türeyen daha yumuşak kesimler değildi. Aksine Batıcı seçkinci kadroydu.

Biz AB’ne üyeliğin kolay gerçekleşmeyeceğini, içte ve dışta ciddi direnişle karşılaşacağımızı biliyorduk. Ancak bizim için Türkiye’nin Avrupa Birliğine üyeliği, ülkemizin 200 yılı aşan bir süredir devam eden ve Cumhuriyetle geri dönülemez hale gelen Batılılaşma çabasının tabii sonucuydu. Öngörümüz Avrupa Birliğinin ve Türkiye’nin geleceğe dönük müşterek çıkarlarının bunu gerektirdiği şeklindeydi... Bu nedenle benim de hükümette bakan olarak görev yaptığım 1987 yılında AB’ne tam üyelik için müracaat ettik.

Bu başvuruyu yaptığımızda dönemin Başbakanı merhum Özal hepimize: “Uzun ince bir yolun başındayız. Bu yolda pek çok güçlkle karşılaşacağız. Bizi kızdırıp incitip yıldırımak isteyecekler, ama sebat edip dönmememiz lazım” demişti.

Nitekim 1999 Helsinki Zirvesinde genişleme sürecine dahil edilmemizin ardından içte ve dışta arkası kesilmeyen hücumlara maruz kaldık.

O günlerde bu gelişmeleri görmüş ve 21 Haziran 2000’de AB ile ilgili işlerden sorumlu Bakanlık görevini üstlenmeden hemen önce şu tespiti yapmıştım: “Türkiye Avrupa Birliğine er geç, mutlaka üye olacaktır. Ancak, bu üyelik kendiliğinden olmayacaktır, kolayca olmayacaktır. Bu üyelik, belki çok büyük mücadeleler sonunda ancak mümkün olabilecektir. Bu mücadele nedir dersiniz; ben bunu üç alanda düşünüyorum. Yani, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üye olabilmek için üç alanda mücadele vermesi gerektiğine inanıyorum. Birinci alan, Türkiye'yi hiçbir zaman Avrupa'ya almak istemeyen ırkçı, ayrımcı, haçlı zihniyetiyle mücadele edeceğimiz alandır. Bu konuda Türkiye'nin düşmanlarının hiç de küçümsenmeyecek güç ve sayıda olduğunu bilmemiz lazım. Ve bunların asıl gücünün tarihten kaynaklanan Türk ve İslam düşmanlığından geldiğini de unutmamamız lazım.

Mücadele vermemiz gereken ikinci alan, aslında çok daha kritik bir alandır. Türkiye'nin millî davalarında onun bileğini hiçbir şekilde bükemeyenlerin, Avrupa Birliğine tam üyeliğe giriş sürecini bileğimizi bükmek için bir vesile olarak kullanmaları söz konusudur. Türkiye'nin bu gruptakilere karşı çok daha büyük bir mücadele vermesi gerekiyor. Ama asıl mücadele, kendi içimizde bu işi istemeyenlere karşı verilen ve bundan sonra da verilecek olan mücadeledir. Yani, bizzat Türkiye’de, Türkiye’nin Avrupa ile bütünleşmesinden rahatsız olan çok geniş bir yelpaze vardır. Bunlar, varlıklarını her alanda Türkiye'nin içe kapanmasına bağlayanlar, dolayısıyla Türkiye'nin dışa açılmasında kendi menfaatları açısından zarar göreceğini düşünenlerdir. “

Bu üç alandaki gelişmeler o gün yaptığımız tespitlerin doğru olduğunu ortaya çıkardı.

Bugün burada tartışacağımız konunun aydınlığa kavuşabilmesi için öncelikle Türkiye içinde yapılan tartışmaları özetlemek istiyorum. Çünkü Türkiye'nin içindeki ve Avrupa Birliğindeki bu tartışmalar birbirinden kopuk ve bağımsız tartışmalar değildir. Aksine iç içe geçmiş ve birbirini besleyen tartışmalardır.

Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olan Türkiyedeki çevreler: Kopenhag siyasi kriterlerinin uygulanmasıyla Türkiye'nin bölüneceğini, ulusal egemenliğin ortadan kalkacağını, AB'nin bizi sömürge yapacağını, halkın hristiyanlaştırılacağını dile getirmeye başladılar.

Bunun üzerine biz de karşı tarafın saldırılarını beklemeden siyasi kriterler başta olmak üzere sıkıntılı konuları tartışmaya kendimiz açtık.

Özellikle: “Avrupa Birliği'ne girecek olan ülkeler Avrupa Birliği'nin normlarına uymak zorundadır. Eğer Avrupa Birliği bir kulüp ise bu kulübe onların herkes için koyduğu kurallara uyarak üye olunacağını bilinmesi gerekir. Türkiye'nin sorunlarını Avrupa Birliğine taşıyarak üye olması mümkün değildir. Türkiye sorunlarını çözerek Avrupa Birliğine üye olacaktır.” Dedik.

Konular tartışıldı.. Tartışıldıkça da bizim savunduğumuz görüşlere hak verildi. Muhafiflerimiz bunun üzerine taktik değiştirdiler ve yeni argümanlarla karşımıza çıktılar.

Çalışmalara ilk başladığımızda karşımıza konulan ilk argüman “Avrupa Hristiyan ve bu nedenle bize karşı önyargılı” şeklindeydi. Türkiyedeki AB karşıtları bu konuda gerekli malzemeyi Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkan Avrupalılardan fazlasıyla toplamakta güçlük çekmiyorlardı.

Bizim buna cevabımız : “Türlere karşı Avrupa'da bazı önyargıların olması ve “öteki” muamelesi görebileceğimiz iddialarının gerçekleşmesi mümkündür. Ancak, bu önyargıların aşılması; AB içinde, onlarla birlikte yaşayarak çok daha kolay olacaktır. Ayrıca, onlar bizi öteki olarak görseler bile, biz kendimizi Avrupalılara karşı nasıl göstermek ya da onların bizi “ne “ olarak görmelerini istiyoruz? Avrupalılar için hep “öteki” kalmak “rakip-düşman” olmak mı, yoksa “yeni bir ortak kimlikte” buluşmak mı istiyoruz?” Şeklindeydi.

Burada hemen belirtmeliyim, AB ile ilgili uyum çalışmaları sırasında karşımıza çıkan en büyük engel, Türkiye'nin AB'ne girmesini istemeyen çevrelerin “Biz ne yaparsak yapalım, bizi birliğe almazlar-nasıl olsa almayacaklar” şeklindeki argümanı olmuştu. Katılım Ortaklığı Belgesine ilişkin Ulusal Programın oluşturulması sırasında aslında AB idealine inanan bir arkadaşımızın bunlardan etkilenerek “3 bin sene geçse de Avrupa bizi Hristiyan olmadığımız için içine almayacak” demesini hiç unutmuyorum.

Buna karşılık bizim tezimiz şuydu:

“ Avrupa Birliğinin Türkiye konusundaki samimiyetini ölçmenin bir tek yolu vardır, o da taahhüt ettiğimiz bütün bu kriterleri yerine getirip, Avrupa Birliğinin kapısına dayanmaktır. Yükümlülüklerini yerine getirmiş bir Türkiye'yi AB'ne almamaya hiçbir Avrupa devletinin gücü yetmeyecektir. Çünkü bu durumda Avrupa Birliği kendi temelini oluşturan dinler ve kültürlerüstü birlik idealini dinamitleyecektir. Türkiye'yi dışlayan bir Avrupa Birliği bir Hristiyan kulübünden başka bir şey olamaz. Avrupa'da böyle bir sorumluluğu ne bugün ve ne de gelecekte üstlenebilecek hiçbir ülke yoktur.”

Burada sizin huzurunuzda da ifade ediyorum ki, taahhütlerini yerine getirmiş, kriterleri gerçekleştirmiş bir Türkiye ile üyelik müzakerelerini başlatmamanın sorumluluğunu, hiçbir Avrupa Birliği ülkesi alamaz.

O günlerde AB üyeliği aleyhindeki propagandanın yoğunluğu ve gücü karşısında şöyle söylediğimi hatırlıyorum: “Eğer biz, Türkiye Cumhuriyeti hükümeti olarak, içimizdeki Avrupa Birliği karşıtlarıyla yaptığımız mücadeleyi Avrupa Birliğine uyum için gerekli kriterleri sağlamaya harcasaydık, bugüne kadar bu hedefe ulaşmış olurduk.”

Sonuçta Türk halkı koparılan yaygaralara bakmadı ve 40 yıllık AB sürecinde hiç görülmedik bir şekilde Türkiye'nin AB üyeliğine destek verdi. Türkiyedeki tartışmalar elbetteki bitmedi. Ancak AB üyeliği karşıtlarının AB'nin Türkiye'nin üyeliğiyle ilgili olarak olumsuz kimi gelişmeler sırasında verdikleri tepkiler dışında geri çekildikleri görüldü. Şimdi onlar, kendi haklılıklarının kanıtlanmasını beklemekteler. Bir yandan savaş baltalarını bileyerek, onlara göre AB'nin Türkiyeyle müzakerelere başlamayacağını kararını vereceği 2004 yılını ipe çekiyorlar. Arada da Katılım Ortaklığı Belgesindeki yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan hükümete ve parlamentoya çelme takmakla zaman geçiriyorlar.

Bu kısa özetten sonra Avrupa içindeki tartışmalara gelmek istiyorum.

AVRUPADA YÜKSELEN TARTIŞMA

Türkiye Avrupa Birliği'yle tam üyelik hedefine yaklaştıkça sadece Türkiye içinde değil, Avrupa içinde de Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğini istemeyen çevrelerin daha aktif hale geldiğini gözlemekteyiz. Gerçi ne zaman Türkiye AB yönünde bir adım atmışsa, çağdaş dünyaya doğru önemli bir iyileşmeyi gerçekleştirmişse, bunu bozacak birtakım provokasyonlar da aynı zamanda ortaya çıkmıştır. Ama bu defa daha farklı bir durum sözkonusu. Bu çevreler belki işlerin bu noktaya varacağını, belli bir takvim içerisinde Türkiye'nin belli yükümlülükleri yerine getirip üyelik hedefine yaklaşacağını öngörmemişlerdi. Bu nedenle şimdiye kadar daha az organize durumdaydılar, rehabet içindeydiler. Ama giderek hedefin yaklaştığını görünce tedbir alma zorunluluğunu gördüler ve seslerini yükselttiler. AB'nin kimi çevrelerin Birliğin amentüsü olan bu kriterlerin Türkiyede yerine getirilmesini istememesi ne büyük bir tezattır.

Bugün Türkiye'nin AB'ne girmesine karşı olan çevreler, tüm AB ülkelerinde AB kamuoyunu etkilemeye yönelik psikolojik bir savaş başlatmışlardır. Geçmişten günümüze Türk ve İslam konusunda olumsuz yaklaşımı olan pek çok grup, şahıs ve kuruluş adeta görünmeyen bir organizatör tarafından sahaya sürülmüştür.

AB içindeki Türkiye karşıtı çevrelerin başlattıkları bu tartışmalarla hedefledikleri iki amaçları vardır: Birincisi AB kamuoyunu etkileyerek siyasiler üzerinde baskı kurmaktır. İkincisi ise Türkiyeye istenmediğini gösterip Türkiye'nin Avrupa Birliğinden kendi iradesiyle uzaklaşmasını sağlamaktır. Ne Avrupa kamuoyu ne de Türkiye bu oyuna gelmeyecektir.

Nitekim Türkiye tarafından bakıldığında bu çevrelerin İslamcı diye adlandırdıkları AKP hükümeti onların Türkiye'nin AB'nden kopuş yönündeki beklentilerini boşa çıkarmıştır.

Avrupa kamuoyundan da Türkiye'nin AB üyeliğinin AB'ne kazandıracaklarını dile getiren sesler yükselmeye başlamıştır.

Bu noktada hemen belirtmek gerekir ki, mevcut Türk hükümetinin AB politikasını destekliyorum. Aynı şekilde Türkiye'nin AB'ne yapabileceği katkıları dile getiren Avrupalı dostlarımıza teşekkür ediyorum. AKP hükümeti öngörülenden daha sıkı bir biçimde Türkiye'nin AB üyeliğine sahip çıkarak bütün Avrupada farklı beklentiler içerisinde olan çevrelerin heveslerini boşa çıkarmıştır... Umarım bu tartışmalar sonucunda AB kamuoyu da bu çevrelerin beklentileri de boşa çıkacaktır.

Türkiye'nin AB üyeliği aleyhine çalışanların oyununu bozacak tek şey gerçeklerin dile getirilmesidir.. Avrupa Birliğinin geleceğini düşünen, Avrupanın içe kapanmasını istemeyen herkes, her kurum ve kişi Türkiyeyle ilgili gerçekleri Avrupa kamuoyuna anlatmalı ve bu oyunun bozulmasına katkıda bulunmalıdır. Bu çağrımız bilhassa Almanya ve Fransa'da Türkiye'yi yakından tanıyan ve Türkiye'nin AB'ne hangi katkıları yapabileceğini bilen dostlarımızdır.

Bizi bu kanaate iten bir tespiti paylaşmak istiyorum. Türkiye'nin AB üyeliğine açık destek veren Fransa eski Başbakanı ve Avrupa Parlamenti Michel Rocard'ın analizlerinde olduğu bir sonuç var: "AB kamuoyunun Türkiye'yi algılayışı değişmediği sürece, AB liderleri bu ülke hakkında gerekli cesur kararları alamazlar".

Avrupada Türkiye'nin üyeliği konusunda başlayan tartışmayı kimi usul ve üslup hatalarına rağmen yine de hayırlı ve kaçınılmaz bir süreç olarak kabul etmek durumundayız.

Buna rağmen biz bu tartışmadan rahatsız değiliz. Aksine AB'nin kaderini ilgilendiren, AB'nin geleceğini ilgilendiren böyle bir konunun ne kadar çok tartışılırsa o kadar yararı vardır. Herkes görüşlerini açıkça ortaya koymalı, hiç kimse karnından konuşmamalı, hiç kimse dublör kullanmamalı, herkes kendi fikrini, açıkça ortaya çıkıp, cesaretle söylemeli." Diyoruz.

Avrupa kamuoyunun sağduyusuna güvenmek gerektiğine inanıyorum. Sayısız örnek göstermiştir ki, Avrupa insanı önyargılı olabilir, filan lobinin doldurmasına gelmiş olabilirler, size karşı haksız birtakım suçlamalar yapabilirler; ama, Avrupalılar, her fikri tartışmaya açık insanlardır. Onlara kendi tezinizi koyduğunuz zaman, doğruluğunuza ikna ettiğiniz zaman, bu tutumlarını değiştirirler. Değiştirmeyenler yok mudur; vardır; ama, bizdeki kadardır; yani, fanatik dediğimiz, bağnaz dediğimiz, marjinal dediğimiz insanlar Avrupa'da da vardır; ama, Avrupa'nın tutumunu belirleyen onlar değildir. Avrupa'nın tutumuna her zaman sağduyu hakim olmuştur, her zaman demokratik tartışma ortamı Avrupa'nın en belirgin özelliği olmuştur.

Bu nedenle bu konunun AB kamuoyu önünde açıkça tartışılmasından yanayım.

Bu sürecin en büyük faydası, Türkiye'nin AB üyeliğinin meçhul bir olgu olmaktan çıkıp, AB kamuoyunun zihninde karabasan olmaktan çıkıp eksileri ve artılarıyla somut bir olay haline dönüşmesi olacaktır.

AB ülkelerindeki bir çok kesimin Türkiye'nin üyeliğini en başından beri ya hiç kavrayamadıkları ya da yanlış anladıkları görülmektedir. Türkiye'nin üyeliği, bazılarının biraz alaya almak için ifade ettikleri gibi, ne üçüncü Viyana Kuşatması ne de AB'ni çökertecek bir hamle değildir.

AB'nin geleceği, bütünlüğü, devamlılığı ve AB'ni AB yapan ideallerin yaşatılması konusunda Türkiye'nin hassasiyeti hiçbir AB ülkesinden bir gram bile daha az değildir. Öyle olmasa neden AB'ne girmek için binbir türlü zahmete katlanalımki. Girişimle batacak bir gemide ne işimiz olabilir...Kimsenin şüphesi olmasın ki Türk halkı VGE ve benzerlerinden daha fazla Avrupa idealine bağlıdır.

Burada asıl sorun, en az diğer ülkeler kadar hassas olduğumuz AB'nin geleceği, idealleri ve kurumlarını, AB'nin genişlemeye ilişkin hedefleriyle telif ederek nasıl koruyacağımız sorunudur.

AB'nin yapısı, kurumları, kuralları ve ideallerinin korunması bugüne kadar az bir üye sayısı ile mümkün olmuş olabilir. Bir zamanlar dar bir aile içinde bunlar kolayca sağlanmış olabilir. Ama, o zamanki AB ile bugünkü AB farklı bir yapıdır. Yarın daha da farklı olacaktır.

Aradan geçen zaman zarfında, siz AB olarak birtakım taahhütlere girmişsiniz, genişlemeye ilişkin birtakım kararlara imza atmışsınız, bugün kalkıp biz yanlış yapmış mı diyeceksiniz. 40 yıldır söz verip kapıda beklettiğimiz Türkiye'ye dönüp: "affedersin, biz senin Türk ve Müslüman olduğunı, topraklarının % 95'inin Asyada olduğunı, Birlik içinde 3 milyon göçmen işçin olduğunı, Viyana kapılarına kadar gelen Osmanlı'nın mirasçısı olduğunı, nüfusunun 69 milyon olduğunı, yeni öğrendim mi" diyeceksiniz? Böyle saçma şey olmaz...

Bunun yerine AB'nin değerlerini, kurumlarını, kurallarını, bütünlüğünü ve geleceğini başka bir anlayışla, daha çağdaş ve ihtiyaca cevap veren yepyeni yöntemlerle korumanın yollarını bulmamız lazım. Konvansiyon bunun için var. Konvansiyonun işi bunun için çözüm yolları üretmek. Başkanın görevi de buna yardımcı olmaktır. Ne konvansiyon kilisenin yeniden yapılanmasıdır. Ne de başkanın görevi kilise babası gibi davranmak değildir...

Hiç kimse, AB'nin bütünlüğünden, işleyişinden, kurumlarından, kurallarından, gelecek hedeflerinden vazgeçilmesine istemiyor. Sadece, şimdiye kadarki genişlemelerde nasıl AB'nin kurumlarını ve kurallarını geliştirdiysek, bunu yeniden yapmamız gerek. Hiç kimse, sizden, AB'ni mezara gömmenizi de istemiyor. Yani, Türkiye, Avrupa Birliğine üye olursa, yarın AB çökecek mi? İdeallerinden mi vazgeçecek? Hayır. Nasıl böyle bir iddia ortaya atılabilir. Halkı Müslüman bir ülke Birliğe girdi diye her şey tersyüz mü olacak?

Bugün AB'nin daha fazla özgüvene ihtiyacı var. Türkiye'nin gösterdiği özgüveni AB'nin de göstermesi lazım.

Türkiye AB'ne, gelecek vizyonu için ve uluslararası büyük bir aktör olması için gerekli potansiyeli sunmaktadır. Burada, "mutlak şans ve mutlak risk" anlayışına yer yoktur. Geçmişin korkularıyla değil geleceğin umutlarıyla hareket etmenin ve cesur kararlar almanın zamanıdır. AB için Türkiye bir külfet cehennemi değildir. Belki sadece önünde duran fırsat kapılarını açacak bir anahtardır..

AVRUPANIN YENİ ROLÜ VE MİSYONU NE OLABİLİR?

BU ROL VE MİSYONA TÜRKİYE'NİN KATKISI NE OLABİLİR?

AB'nin Türkiye ile ilişkilerinin tarihi bir dönemeçte olduğu bir gerçek. Aynı şekilde AB'nin de genişleme ve konvansiyon çalışmaları nedeniyle kendi geleceği konusunda bir dönüm noktasında olduğu görülmektedir.

Soğuk savaşın sona erdiği 1980'lerin ikinci yarısından itibaren, bölgesel bir güç olmanın ötesine geçip küresel bir güç olma şansına sahip olan Avrupa Birliği, bu fırsatı yeterince iyi değerlendirememiştir.

Çünkü Avrupa global bir güç olma konusunda henüz net bir tercih yapmadı. Avrupa kıtasında kendi içine kapanmış, refah içinde ve günlük alışkanlıklarını rahatsız edebilecek herşeyden korkan bir İsviçre mi olmak istiyor? Yoksa etrafında cereyan eden ve kendisini de olumsuz yönde etkileyebilecek gelişmelere müdahale edecek büyük bir güç olmayı mı arzuluyor? Avrupa hala bu iki konum arasında gidip gelmektedir.

Avrupa Birliği ilk ciddi hatasını Yugoslavya'nın yıkılmasının ardından bölgede başlayan sorunların çözümünde gerekli dirayeti ve ortak tutumu gösterememekle yapmıştır. Bölgesel hesapların üzerine çıkılarak küresel bir güç gibi davranma becerisini gösteremeyen Avrupa Birliği, sorunun ABD'nin aktif müdahalesi ile çözülmesine zemin hazırlamıştır.

Avrupa Birliği ikinci ciddi hatasını ise Irak krizinde yapmıştır. Kendi içinde fevkalade bölünük bir görünüm sergileyen AB, bu krizde en küçük bir inisiyatif ortaya koyamamıştır. ABD'nin Irak'a müdahalesi , Avrupa'nın uluslararası alanda bir politikasının olmaması nedeniyle gerçekleşebilmiştir. Fransa ve Almanya AB'nin dünya ölçeğinde global bir politik oyuncu olamadığını acı bir şekilde anlamışlardır. İşin ilginç yanı AB'nin Türkiye'den önce birliğe aldığı ve almayı düşündüğü eski demirperde ülkelerinin ABD'nin yanında yer alırken ABD'nin en yakın müttefiki olan Türkiye'nin, kuzey cephesinin açılmasına izin vermemesidir. Sonuçta Irak savaşında ABD'nin uluslararası mekanizmaları birer birer devre dışı bırakmasına seyirci kalan AB, buna karşılık alternatif bir güç odağı haline gelememiştir.

AB'nin Dünya politikasındaki bu etkisiz duruşu, birliğin tek bir siyasi yapı ve ortak bir devlet gibi hareket edebileceği öngörüsü ve projesinin ne derece hayata geçirilebileceği hususunda herkeste kuşku uyandırmaktadır. AB konvansiyonu AB'nin geleceğini tasarlarlarken herhalde Irak krizinde yaşanan gelişmeleri ve AB'nin bu konudaki bölünmüşlüğüne dikkate alacaktır.

AB,Türkiye'nin üyeliğine Müslüman olması ve farklı bir kültüre sahip olması gibi geleneksel önyargılarla karşı çıkarken Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye (Özellikle Dünya politikasında oynayabileceği rol konusunda) neler kazandırabileceği hususunu gözardı etmektedir. Türkiye'nin üyesi olduğu bir AB'nin son Irak krizinde nasıl bir rol oynayabileceği ve ne denli belirleyici bir konumda bulunacağı bile üzerinde düşünölmeye değer bir husustur. İnanıyorum ki Irak krizinde yaşananlar AB'nin Türkiye'nin üyeliğinin zamana yayılarak geciktirilmesinin bir hata olduğunu fark etmesine imkan sağlamıştır.

2.Körfez Savaşının Dünya politikasında nasıl bir kırılmaya yol açacağı şimdiden bilinmemekle birlikte muhtemel iki sonucundan biri enerji kaynaklarının Avrupa aleyhine tek başına ABD tarafından kontrol edileceğidir. Diğeri ise Huntington'u haklı çıkaracak bir kamplaşmaya yol açma ihtimalidir.

AB'nin gelecekteki Avrupa öngörüsünün hristiyan kültürüne dayalı bir Avrupa Birliği olmaması gerektiği 2.körfez Savaşı ile birlikte bir kere daha oltaya çıkmıştır.” Körfez

Savaşın İslam Dünyasında nasıl algılanmakta olduğu galiba herkesin gözden kaçırdığı bir husustur. Hükümetler seviyesinde olmasa bile İslam Dünyasında ABD karşıtlığı ile paralel olarak Hristiyan Dünyasına duyulan nefret bir kat daha artmış ve sonuçta Huntington'un Medeniyetler çatışması tezine haklılık kazandıracak bir Dünya ortamına doğru adım atılmıştır.

Yaşanan olumsuz gelişmelere rağmen, AB, 21. yüzyılın en güçlü ve etkili birliği olma şansını hala yitirmiş değildir. Ancak bunun için geçmişte düşülen hataların tekrarlanmaması yanında, gerçekten böyle bir güç haline gelme iradesinin açıkça ortaya konması, bunun gereklerinin de cesaret ve süratle yapılması gerekmektedir.

Hem Yugoslavya'da yaşananlar, hem de son Irak krizi, AB içindeki ülkelerin ve AB organlarının, küçük hesaplar, basit dengeler yerine daha büyük düşünme, küresel politikalar geliştirme ve bunları uygulama konusunda kesin bir kararlılık sergilemeleri gereğini ortaya koymaktadır.

AB'yi 21. yüzyılın hakim gücü haline getirecek açılım, Türkiye'nin üyeliği olacaktır.

AB, bir kader anına geldi.

Türkiye'nin katılmasıyla birlikte AB, uluslararası gelişmeleri daha kolayca yönlendirebilen global bir aktör olacaktır. Türkiye'nin mevcudiyeti Birliğe bunun için gerekli imkânları ve hedefleri verecektir. Bir haritayı elinize alın ve Türkiye Birlik üyesi olursa sınırların ne olacağına bizzat kendiniz bakın. Yeni komşular, Rusya, Ukrayna, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan olacaktır. Dolayısıyla AB Atlantik, Kuzey Denizi, Akdeniz, Karadeniz ve Körfez'in bir gücü haline gelecek.

Türkiye'nin üyeliği AB'nin global amaçları için paha biçilmez bir şey olacak. Türkiye'nin coğrafi pozisyonu, komşu ülkelerle ilişkisi ve İslam dünyası, Rusya ve Orta Asya ile olan bağı AB'nin uluslararası platformda daha fazla söz sahibi olabilme şansını tanıyacak.

Eğer Türkiye AB'ye üye olursa, Avrupa kendini fazlasıyla ilgilendiren Balkanlar, Yakın Doğu, Kafkaslar ve Orta Asya'daki kriz bölgelerinde yeni perspektifler açabilir ve yeni sorumluklar üstlenebilir. Büyük bir Müslüman ve demokratik bir ülkeye sahip olan bir AB bambaşka bir AB olur. Böyle bir AB, dünya politikasının yeni bir faktörünü oluşturur.

Avrupa mantığı ile duyguları arasında sıkışmış durumdadır. Önünde, kendisinin ve tüm dünyanın kaderini değiştirebilecek bir fırsat vardır. Ama bunun için öncelikle geçmişin saplantıları, zaafı, korkuları ve komplekslerinden kendini sıyırması gerekmektedir.

Geçtiğimiz Aralık ayında Kopenhag'ta yapılan genişlemeye ilişkin Avrupa Birliği zirvesinde Türkiye ile ilgili bir karar verilecek olması ve devam eden Avrupa Konvansiyonu çalışmaları Avrupada geniş bir tartışma başlatmıştır.

Bugün Avrupa, sınırlarını, kimliğini ve Birliğin gelecekte alacağı şekli tartışıyor.

Bu tartışmaya katılan politikacılar, gazeteciler, tarihçiler, uluslar arası politika uzmanları tartışma konularına kendi ideolojik-politik-dinsel-düşünsel bakış açılarından yaklaştılar.

Avrupanın daha önce görülmeyen bir ölçekte kendisini tartıştığını görüyoruz.

Bu tartışmaların seyri ve varacağı sonuç öyle görülüyor ki sadece Avrupanın ve çevresindeki ülkelerin değil, çok daha geniş ölçekteki ülke, medeniyet ve birliklerin geleceğini etkileyecek...

Bütün bu tartışmaların gerekli ve yararlı olduğunu söylemeliyiz.

Ancak bütün bu tartışmalarda çok az tartışılan ve hatta görmezden gelinen bir nokta var...

O da Avrupanın gelecekte üstlenmesi gereken misyonun ne olduğu, önümüzdeki döneme ilişkin projesinin ne olduğudur.

Yapılması gereken, Avrupa nedir, Avrupalı kimdir, Avrupa'nın sınırları nerede bitmektedir sorularını sormak değildir. Fransız yazar Emmanuel Berl, *"Kimsiniz sorusuna Avrupa, tutarsız sözlerle ve kekeleyerek cevap vermeye çalışır. Ama ne yaptığı ve ne istediği sorulursa açık ve kararlı cevaplar verecektir."* demektedir. Emmanuel Berl, *Historie de l'Europe* tome I: Attila a Tamerlan (Europe et Asie) Gallimard, 1946, p.11-13

Berl devamla şunu söylüyor: *"Avrupa, üzerinde yaşayan insanların tarih boyunca kendileri için yaptıkları "projeler" bütününden, bir "ideal"den başka bir şey değildir.*

Haçlı Savaşları Projesi gibi...

Hümanist Avrupa'nın merkantil projesi gibi...

Sanayi devrimi projesi gibi...

Bu projede yer alanlar "Avrupalı" sayıldılar ve sayılırlar. Bu projenin dışında kalanlar "Avrupalı" sayılmadılar ve sayılmazlar...

Bu nedenle Avrupa gelecekte ne olmak istiyor, Avrupanın yeni ideali-misyonu ne olmalıdır, nasıl bir Avrupalı kimliği istiyoruz, Avrupanın sınırları nereye uzanmalıdır şeklinde sormak ve samimi cevaplar bulmaktır. Avrupa sözkonusu olduğunda asıl sorulması gereken soru budur. Bu cevaplar aynı zamanda Avrupa Birliğini 21. yüzyılın lideri yapacak projenin de temellerini oluşturacaktır.

Evet Avrupa Birliğinin önünde, tıpkı rönesans gibi, tıpkı sanayi devrimi gibi tarihe yön verecek ve hala devam eden bir büyük projesi vardır. Bu proje, uluslar, kültürler ve inançlar üstü yepyeni bir medeniyet kurma projesidir. Bu dünya tarihinde ilk defa rastlanan bir olaydır. Çünkü geçmişteki dünya hakimiyetleri ya mutlak ve ezici bir askeri güçle, ya da insanları hipnotize eden ideolojik akımlarla sağlanmıştır. Attila'nın ve Cengiz'in kılıçla gerçekleştirdiği, ABD ve SSCB'nin ideolojiyle yaptığı devrimi, AB yeni bir medeniyet projesiyle hayata geçirme şansına sahiptir.

AB gerçekten kendini bir Değerler Avrupası ve bir Medeniyet projesi olarak tanımlıyor ve böyle olma istiyorsa buna uygun olarak atılacak ilk adım, İslam Dünyasında işleyen tek demokrasiye sahip, kurumları ve müktesebatı ile Batı Dünyasına en yakın Müslüman ülke olan Türkiye'yi AB üyeliğine almalıdır.

Türkiye'nin AB'ye alınması, öncelikle de Batı'nın İslam dünyası ile arasına bir köprü kurması ve Batı'nın dürüst ve eşit haklara sahip bir ortaklığa hazır olduğunu göstermesi anlamına da gelecektir. Bu, Müslümanlara, Avrupa ve Batı'nın yalnızca ekonomik çıkarları düşünmediği, İslam dünyasını eşit haklara sahip bir dost ve ortak olarak gördüğü duygusunu

da verecektir. Ayrıca 67 milyon nüfuslu bir ülkenin AB'ye bağlanması, İslam ile barışma yolunda atılmış ilk önemli adım olacaktır; bu adımın ne kadar gerekli olduğunu ise terörist eylemler açıkça göstermektedir.

Türkiye'nin üyeliği "medeniyetlerin çatışması" senaryosunu çürüterek ve AB'nin ortak değerler üzerine kurulmasını kanıtlayarak AB'nin çok kültürlü toplumunu güçlendirecektir. Türkiye'nin girişi, hükümetlerin resmen reddettiği ama Avrupa kamuoylarının büyük bir kısmının paylaştığı tehlikeli bu teoriye ölümcül darbeyi vurabilir. Türkiye, 11 Eylül sonrasında İslam ile Batı arasında topyekün bir savaşı kaşımak isteyen çevrelere yönelik Batının bir nefes borusudur. Batı ile İslam dünyası arasında avrupanın ihtiyaç duyduğu köprü vazifesini görece en uygun konuma sahip ülkenin Türkiye olduğunu görmek için sadece haritaya bir göz atmak yeterli.

Bu noktada AB'nin ilk kuruluş amacını ve en büyük başarısını göz önünde tutmalıyız.

Bugün herkes kabul ediyor ki AB'nin en büyük başarısı, eski hasımlar Almanya ve Fransa'dan başlamak üzere üyeleri arasında savaşı düşünülmez kılmak olmuştur.

Eğer bu, AB'nin en büyük amacı ve başarısıysa, o zaman Avrupa'nın Haç ve Hilal arasındaki medeniyetler çatışmasını önlemeye dönük bir katkısı olamaz mı? Geleceğin Avrupası için böyle bir misyon biçmek çok mu gereksiz bir şey olur?

Burada Le Figaro gazetesinin 28 Kasım 2002 tarihli sayısında "Cercle des ambassadeurs"ün (Büyükelçiler Cemiyeti) Başkanı Jean-Daniel Tordjman'ın "İslam ve Batı arasında bir aracı" başlıklı yazısından bir alıntı yapmak isterim.

"Avrupa için 21'nci yüzyılın en önemli iddiası nedir? İslam ve Batı arasındaki çatışmayı önlemek ve aşmaktır. Avrupa oluşumu tecrübesi buna yardımcı olabilir.

Avrupa oluşumunun özü barıştır. Yüzyıllardır süren kardeş savaşları ve milyonlarca ölüden sonra Avrupa Birliği Fransız-Alman çatışmasını önlemeyi sağladı ve iki halkımızın savaşmasını imkânsız ve absürd hale getirdi. Bunu elde etmek o kadar kolay değil. Briand ve Stresemann da barışı istiyorlardı...

Jean Monnet, de Gaulle, Adenauer, Spaak ve De Gasperi'nin değişik bir sezgileri oldu, çok daha verimli olan; savaşı imkânsız hale getirmek için savaşı kanun dışı ilan etmek yetmez, birlikte, enerjilerimizi seferber edecek ortak bir proje kurmak gerekiyor. Bu nedendir ki biz, Avrupalılar için Avrupa oluşumu yüzyılımızın en büyük başarısıdır.

Nazizmin yok olduğu (neredeyse), demir perdenin ve komünizmin yıkıldıkları bugün, medeniyetimiz için en büyük tehdit nedir? İki taraftan bazılarının inandırmak istedikleri gibi, İslam değil. İslam'la Batı arasında çatışmaya, Huntington'un, yapılan karikatüründen çok daha derin bir şekilde betimlediği "medeniyetler çatışmasına" götürmek isteyen fanatik terörizmdir. Kimliksel içe kapanmaya, "onlar onlardır, biz biziz" gibi formüllerle ve milyonlarca ölüme sebep olacak "1914'teki gibi" savaşa gitme eğilimiyle kolayca kaçmaya direnmek gerekiyor."

Huntington'un Medeniyetler çatışması tezinde sözünü ettiği muhtemel çatışma alanlarının orta yerinde yer alan Türkiye'nin AB üyesi olması Hristiyan-Müslüman çatışması endişelerini de büyük ölçüde giderebilecektir. Huntington'un tezinde söz ettiği İslam ve Hristiyan medeniyetlerinin karşı karşıya gelmesi ihtimali ve bu öngörünün yol açabileceği olumsuzlukları giderebilme şansını elde etmek için iki medeniyetin en önemli temsilcileri olan Avrupa ile Türkiye'nin siyasal bir projede ortak olma imkanı 40 yıldan bu yana devam

eden bir sürecin varlığı ve Türkiye'nin AB'ye üye olma konusundaki arzusuna rağmen AB'nin kısır ve geleneksel önyargılarına kurban edilmektedir.

Esasen, Avrupa Birliğini bugüne taşıyan, Avrupa'nın kendi içindeki farklılıkları aşır, ortak değerler ve çıkarlar etrafında buluşabilme, bunları kurumsallaştırma becerisini gösterebilmiş olmasıdır. Şimdi aynı beceriyi dünyanın bir numaralı gücü haline gelmek için kullanma zamanıdır. Bunun yolu da Avrupa'nın kendisini bir kez daha aşmasıdır. Medeniyetler çatışması tezlerinin konuşulduğu, tartışıldığı bir dönemde bu açılımın gerçekleştirilmesi, AB'nin tarihin akışına kendini kaptırmadığının, bilakis tarihi yönlendirdiğinin ispatı olacaktır.

İşte bu noktada Türkiye bir fırsat kapısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Türkiye bir yarısıyla Avrupalıdır. Yani Avrupa'nın halihazırda sahip olduğu değerleri benimsemiş, bunları kurumsallaştırma yönünde de önemli mesafe kat etmiş bir ülkedir. Ama Türkiye diğer yarısıyla da, Avrupa'nın şu anda sahip olmayı arzuladığı bir çok değeri, zenginliği, fırsatı temsil etmektedir. Çünkü Türkiye diğer yarısıyla Orta Asyalıdır, Ortadoğuludur, Kafkasyalıdır, İslamdır, binlerce yıl Avrupa'nın alternatifi olagelmış kültürlerin ve medeniyetlerin temsilcisidir.

Türkiye'nin diğer yarısıyla sahip olduğu tüm bu değerler, Avrupa Birliğinin 21. yüzyılın başat gücü haline gelebilme projesini hayata geçirebilmesi için ihtiyaç duyduğu açılımları ifade etmektedir. Yani Avrupa Birliği Türkiye'yi tam üyeliğe kabul etmek ve bunu samimiyetle içine sindirmekle, 21. yüzyılın en büyük gücü olma projesini hayata geçirme iradesini de ortaya koymuş olacaktır.

Türkiye'nin AB üyeliği hem AB'ye kültürel bir zenginlik katacak, hem Huntington'un tezinde savunduğu endişeleri giderebilecek hem de Avrupa'nın son derece bağımlı olduğu Avrasyadaki enerji kaynaklarının kontrolü ve bu kaynaklara güvenli erişim imkanı sağlayacaktır.

Türkiye AB'ne Dünya politikasına farklı ve güçlü bir duruşla katılabilme şansını verecektir.

SONUÇ

Türkiye'yi, çeşitli oyalama taktikleriyle tam üyeliğe kabul etmeyen, dün Yugoslavya'da, bugün Irak'ta, yarın kimbilir başka nerede büyük hedefleri küçük hesaplara feda eden bir AB'nin 21. yüzyılın en önemli gücü olması bir yana, varlığını sürdürmekte dahi zorlanacağı açıktır. AB kendi içine kapandığı, sadece kendi içindeki dinamiklere dayalı politikalar izlediği sürece kaybetmeye mahkumdur. AB'yi geleceğe taşıyacak olan gücünü ve potansiyelini dışa dönük olarak kullanması, önündeki fırsatları bu yaklaşımla değerlendirmesidir.

Bilim temelinde yükselen bu medeniyet, bir üst aşamaya da yine bilimin öncülüğünde yükselecektir. Sadece kendi sınırları içindeki insanlara değil, tüm dünyaya demokrasi, insan hakları, serbest piyasa ekonomisi gibi gerçekten insanlık tarihi için çok önemli değerleri kazandıran AB'nin, hatalarından ders alma, büyük düşünme ve kendi kendini aşma kabiliyetine sahip olduğuna inanıyorum.

Bugün aslında Avrupa'nın sonu henüz belli olmayan oluşum aşamasında bulunuyoruz. Genişleme ve konvansiyon çalışmaları bu arayışların sahnesinden başka bir şey değildir.

Avrupa bugün genişleme zirvelerinde ve konvansiyonda misyon/ideal ve hedeften daha çok araç ve metodların yönetimiyle ilgilenmektedir.

Bu çalışmalarda üretilenlerin Avrupayı düşündüğü yere getirmesine rağmen istenilen sonuca ulaşamama ihtimalini düşünmeliyiz. Rotada hata olmayabilir.. Ama istenene ulaşamayabiliriz. Çünkü geleceği yönetmek yerine araçlar ve metodlar yönetilirse hata yapılır. Bugün Konvansiyonda ve genişleme zirvelerinde yönetilenin, hedef değil, yani Avrupanın geleceği ve misyonu değil, Birliği geliştireceği düşünülen mekanizma ve araçlardır.

Sadece araçları değil, bizzat geleceğin kendisini, yani hedefi yönetmek zorundayız. AB'nin gittiği yerde sürpriz olmasını istemiyorsak, beklenmeyen başka bir olgu ile karşılaşmak istemiyorsak bunu yapmalıyız..

Avrupalı kimi politikacıların da belirttiği gibi Türkiye AB için bir kader sorunu ise, o zaman tartışma bu sorunun önemine yakışır bir zeminde yürütülmek zorundadır. Türkiye, AB üyesi olsa da olmasa da, AB ülkeleri ile Türkiye arasında ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi ilişkiler kurulmaya ve gelişmeye devam edecektir. Halihazırdaki durumda bile Türkiye ile AB ülkelerinin ilişkileri geri dönmeye imkan vermeyecek düzeye ulaşmış bulunmaktadır. Türkiye'nin talebi, zaten varolan ve zaten gelişecek olan bu ilişkilerin, kendisinin AB üyeliği ile her iki taraf için de mantıklı bir çerçeveye oturmasıdır. Sadece Türkiye'nin üyeliğinin birliğe getireceği ekonomik ve siyasi sıkıntıları sıralamak dürüstçe bir yaklaşım değildir; Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye sağlayacağı faydalar da belirtilmelidir. Bu yapıldığı zaman faydaların sıkıntılardan çok daha fazla olduğu kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Avrupa'daki politikacıların, bilim adamlarının, medya mensuplarının, sivil toplum örgütleri temsilcilerinin ve diğer çevrelerin Türkiye aynasında AB'nin geleceğini tartışmaları, doğru yöntemlerin kullanılması ve samimi olunması şartıyla isabetli bir tercihtir. Ancak, bu tartışmanın ayna iç bükey veya dış bükey hale getirilmeden, objektif sınırlar çerçevesinde, argümanlar yerli yerinde kullanılarak yapılması gerekmektedir. Aksi halde, her iki taraf için de somut faydalar sağlayacak ve geleceğe ışık tutacak sonuçlara ulaşılması mümkün olmaz.